

Viinakuu oli vilu

Jahedamat oktoobrit annab otsida

Tartu 137aastases vaatlusreas oli möödunud külmarohukuu keskmine õhutemperatuur (1,4°) karmuselt kolmas, talvisemad on olnud vaid kauge 1880 (-0,3) ning lähedane 1976 (0,5°).

Viimasel poolsajandil pole külmemat kuu algust olnud, teine kümmepäevak (-0,1°) iseigi 6 kraadiga tavalisele alla.

Valijad libedal teel

Et lumi oktoobris maa valgeks teeb, pole just ime, mitmel aastal on seda juba septembri lõpul juhtunud. Et ta aga kohati pool kuud maas püsib ning päris paksu korrana - Otepääl veerand meetrit, Pandivere kõrgistikul veidi vähem -, ei ole just sage nähtus.

Kohalikke külmarekordeid ületati mitmes paigas, kõige jahedam oli Jõhvis ja Jõgeval 22. kuupäeval: -15,7°.

Eesti territooriumi keskmiseks õhutemperatuuriks arvutatakse meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis 1,5°, mis on pikaajalisest keskmisest ehk normist 5° madalam tulemus.

Sademeid nii vihma, lörtsi, lume, lobjaka või lopa näol tuli kohati veidi üle poole normi: 38 mm. Arvestades pea igal

pool valitsevat veenappust, on seda häbemata vähe.

Et kaevud täis saaks ning taimed rahulikult talvele vastu minna võiks, peaks ilma-ehk taevataat paariks kuuks kraanid hoopis valla jätma. Geoloogide arvestuste järgi oli meil nii madal põhjavee tase viimati kolmkümmend aastat tagasi!

Valimisi korraldatakse tavaliselt ajal, kui jätkub nii pori kui muda. Seekord lisandus veel libedus. Uppi lendas nii valijaid kui valitavaid. Kodanikukohust täitma jõudis vaid pool valijaskonnast.

Säärasel ajal tuleks rahvale meenutada Paide kandi rahvatarkust: sügisest ilma ja piisukese lapse perset ei või iial uskuda. Nagu ka kõike seda, mida sajad linna-, valla- või külapirukast osasaamise ihkajad lubasid.

Valimistele järgnenud päeval säras lumise Eesti kohal päike. Nagu Alpides. Hulluks läks ilm uuesti 24. oktoobril. Külmale pinnasele (paar päeva oli kraadiklaas näidanud alla -10°) hakkas vihma sadama. Puudel tekkis jäide, teedel kiilasjääd.

Seda kõike mitte ootamatult, sest taolist ilmapööret ennus-

tati juba paar päeva varem. Ja jälle olid autod kraavis ning inimesed traumapunktis.

Libe oli mitte ainult teedel, vaid ka lumisel jalgpalliplatsil. Mart Poom ei suutnud säära- rastes tingimustes viivuks palli kinni krabada ning luh- tus Eesti võimalus korrata ku- nagist hiilgevõitu belglaste üle.

Paljud ju mäletavad nõuko- gudeaegse rahvalaulu sõnu: "Sommerlingi lauda taga koh- tus Paide Belgiaga. Tulemu- seks 11:0 - üleliiduline pull!". Nüüd oleks Euroopa Liidus laineid löönud ka viik.

Ilmast mujal ja muiste

Oktoober on tuntud kui tormi- kuu. Esimestel päevadel räsib Jaapanit taifuun Higos (Gua- mi saare elanike murdes 'viigipuu'). Kuigi meedias nime- tati tormi üheks tugevamaks poolsajandi jooksul, hukkus vaid neli inimest.

Ka orkaan Lili, mis tekitas suurt kahju Kuuba tubakakas- vatusesele, taltus enne USAsse jõudmist. Asjata jäeti ära kos- Mosesüstiku start, asjatult sõit- sid Texasest pärit astronautid koju, et olla lähedaste lähedal raskel hetkel.

Jahenesid ilmad Moskvast, paari päevaga külmus surnuks 15 elanikku. Islandil möödeti uus kuu külmarekord -21,4°. Jakuutias ning Põhja-Kanadas paukus mitmel päeval 32- pügalane pakane.

Seevastu Austraalias püsti- tati oktoobri kuumarekord 46,9°. Kolme kraadiga jäi maha eestipärase nimega koht Ar- gentinas - Las Lomitas.

Sada aastat tagasi oli okto- ober Tartus jahe: 3,3°, õhutem- peratuur kõikus 11,4 ja -4,8 kraadi vahel. Vihma sadas 20 päevaga 61 mm, tuli ka lörtsi. Ühel päeval sai maa valgeks.

Postimehe kirjasatjad tea- tasid: Viljandimaa. Mihkclipäev on mööda, aga tõuvilja korista- misega ei ole veel lõpetust teh- tud. Linagi on veel kakkuda. Viimane suur külm 28. sep- tembril on kartulitele suurt kahju teinud; mis maa lähedal seisnud, on ära näpistatud. Oli aga ka külm, oma 4-6 pügalat. Konar ei katkenud saapa all ja poisikesed olivad juba loikude pääl jää tugevust katsumas.

Harju-Jaanist: Põllumeestel on üks raskemaist aastatest. Osal kartulid veel võtmata.

AIN KALLIS